

РЕШЕНИЕ НА СЪДА (трети състав)

27 юни 2013 година(*)

„Селско стопанство — Процесуална автономия на държавите членки — Обща селскостопанска политика — Помощи — Разглеждане на административни спорове — Определяне на подсъдността — Национален критерий — Административен съд по седалището на органа, издал оспорения административен акт — Принцип на равностойност — Принцип на ефективност — Член 47 от Хартата на основните права на Европейския съюз“

По дело C-93/12

с предмет преюдициално запитване, отправено на основание член 267 ДФЕС от Административен съд София-град (България) с акт от 9 февруари 2012 г., постъпил в Съда на 21 февруари 2012 г., в рамките на производство по дело

ЕТ „Агроконсултинг-04-Велко Стоянов“

срещу

Изпълнителен директор на държавен фонд „Земеделие“ — Разплащателна агенция,

СЪДЪТ (трети състав),

състоящ се от: г-н М. Пејиќ, председател на състав, г-н К. Lenaerts, заместник-председател на Съда, изпълняващ функцията на съдия в трети състав, г-н Е. Jarašiūnas, г-н А. Ó Caoimh (докладчик) и г-н С. G. Fernlund, съдии,

генерален адвокат: г-н Y. Bot,

секретар: г-н М. Aleksejev, администратор,

предвид изложеното в писмената фаза на производството и в съдебното заседание от 6 февруари 2013 г.,

като има предвид становищата, представени:

- за ЕТ „Агроконсултинг-04-Велко Стоянов“, от адв. Р. Трифонова,
- за изпълнителния директор на държавен фонд „Земеделие“ — Разплащателна агенция, от г-н Р. Порожанов и г-н И. Боянов, в качеството на представители,
- за българското правителство, от г-жа Е. Петранова, в качеството на представител,
- за германското правителство, от г-н Т. Henze, в качеството на представител,
- за Европейската комисия, от г-жа Н. Tserera-Lacombe и г-жа Н. Николова, в качеството на представители,

след като изслуша заключението на генералния адвокат, представено в съдебното заседание от 14 март 2013 г.,

постанови настоящото

Решение

1 Преюдициалното запитване се отнася до тълкуването на принципите на равностойност и ефективност и на член 47 от Хартата на основните права на Европейския съюз (наричана по-нататък „Хартата“).

2 Запитването е отправено в рамките на спор между ЕТ „Агроконсултинг-04-Велко Стоянов“ (наричан по-нататък „Агроконсултинг“) и изпълнителния директор на държавен фонд „Земеделие“ — Разплащателна агенция (наричан по-нататък „изпълнителният директор на фонда“), по повод на заявление за подпомагане по схемите на общата селскостопанска политика на Европейския съюз.

Правна уредба

Правото на Съюза

3 С дял V, глава 2 от Регламент (ЕО) № 73/2009 на Съвета от 19 януари 2009 година за установяване на общи правила за схеми за директно подпомагане в рамките на общата селскостопанска политика и за установяване на някои схеми за подпомагане на земеделски стопани, за изменение на регламенти (ЕО) № 1290/2005, (ЕО) № 247/2006, (ЕО) № 378/2007 и за отмяна на Регламент (ЕО) № 1782/2003 (ОВ L 30, стр. 16) е въведена в частност т.нар. „схема за единно плащане на площ“, която е преходна опростена схема за подпомагане на доходите на земеделските стопани в държавите членки, които се присъединиха към Съюза през 2004 г. и 2007 г., както личи от член 1, буква в) и член 2, буква ж) от този регламент.

4 Както следва от член 1, буква д) от Регламента, с него се установява и рамка, позволяваща на упоменатите държави членки „да допълват директните плащания“. Рамката е уредена в член 132 от посочения регламент, който е озаглавен „Допълнителни национални директни плащания и директни плащания“ и съгласно който, ако Европейската комисия разреши, съответните държави членки имат възможност съобразно предвидените в този член условия да допълват директните плащания, отпускани на земеделските стопани по някоя от схемите за подпомагане, изброени в приложение I към този регламент. В приложението е посочена в частност и схемата за единно плащане на площ.

5 Съгласно член 14 от Регламент № 73/2009 във връзка с посоченото приложение всяка държава членка трябва да създаде и да прилага „интегрирана система за администриране и контрол“ в частност за целите на схемата за единно плащане на площ. Съгласно член 15, параграф 1 от Регламента тази система трябва да се състои от компютризирана база данни, система за идентификация на земеделските парцели, система за идентификация и регистрация на правата на плащане, заявления за подпомагане, интегрирана система за контрол и единна система за регистриране на самоличността на всеки земеделски стопанин, който подава заявление за подпомагане.

6 Член 16 от посочения регламент гласи:

„1. Компютризираната база данни регистрира данните за всяко земеделско стопанство, получени от заявленията за подпомагане.

Тази база данни позволява, по-специално, да се правят справки чрез компетентния орган на държавата членка по отношение на данните за съответната календарна и/или пазарна година, считано от 2000 г. Тя позволява също така да се правят преки и незабавни справки по отношение на данните от предходните четири години.

2. Държавите членки могат да създават децентрализирани бази данни, при условие че тези бази, както и административните процедури за записване и достъп до данните, са създадени по еднакъв начин на цялата територия на държавата членка и са съвместими помежду си, така че да могат да се извършват насрещни проверки“.

7 Съгласно член 17 от Регламент № 73/2009 „[с]истемата за идентификация на земеделските парцели се създава на базата на карти или документи от поземлените регистри или други картографски документи“. Използваните техники трябва да се основават „на компютризирана географска информационна система, която е желателно да включва въздушни или сателитни ортогонални изображения“.

8 Член 18 от Регламента предвижда:

„1. Системата за идентификация и регистрация на правата на плащане се създава така, че да позволява проверка на правата и насрещни проверки чрез заявленията за подпомагане и системата за идентификация на земеделските парцели.

2. Системата, посочена в параграф 1, позволява да се правят преки и незабавни справки чрез компетентния орган на държавата членка за данните, отнасящи се най-малко до предходните четири последователни календарни години“.

9 Съгласно член 19 от посочения регламент заявленията за директни плащания в частност по схемата за единно плащане на площ трябва да се подават всяка година.

10 Член 20, параграфи 1 и 2 от същия регламент предвижда:

„1. Държавите членки извършват административни проверки на заявленията за подпомагане, с цел да проверят дали са изпълнени условията за допустимост на подпомагането.

2. Административните проверки се допълват от система за проверки на място с цел да се провери дали е налице правото за получаване на помощи. За тази цел държавите членки изготвят план за проверки на земеделските стопанства на извадков принцип.

Държавите членки могат да използват техники за дистанционно наблюдение и Глобалната навигационна спътникова система (ГНСС) като средство за извършване на проверки на място на земеделските парцели“.

11 Член 29, параграфи 2 и 3 от Регламент № 73/2009 гласи:

„2. Плащанията се извършват под формата на най-много два транша годишно в периода от 1 декември до 30 юни на следващата календарна година.

3. Плащанията по схемите за подпомагане, посочени в приложение I, не се извършват преди да са приключили проверките на условията за допустимост, които се провеждат от държавата членка съгласно член 20“.

12 Съгласно член 122 от този регламент единното плащане на площ се отпуска ежегодно.

13 Съгласно член 124, параграфи 1 и 2 от посочения регламент:

„1. [...]

За България и Румъния, земеделската площ, обхваната от схемата за единно плащане на площ, е частта от използваната земеделска площ, която се поддържа в добро селскостопанско състояние, независимо дали се използва за производство или не и, когато е подходящо, коригирана в съответствие с обективни и недискриминационни критерии, които се определят от България или Румъния след одобрение от Комисията.

2. За целите на отпускане на плащания по схемата за единно плащане на площ, [...] за България и Румъния всички земеделски парцели, които отговарят на критериите, предвидени в параграф 1, както и всички земеделски парцели, засети с дървесни култури с кратък цикъл на ротация [...], следва да отговарят на условията.

[...]“.

14 Както личи от заглавието му, Регламент (ЕО) № 1122/2009 на Комисията от 30 ноември 2009 година за определяне на подробни правила за прилагане на Регламент (ЕО) № 73/2009 на Съвета относно кръстосано спазване, модулация и интегрираната система за администриране и контрол по схемите за директно подпомагане на земеделски производители, предвидени за посочения регламент, както и за прилагане на Регламент (ЕО) № 1234/2007 на Съвета относно кръстосано спазване по предвидената схема за подпомагане на лозаро-винарския сектор (ОВ L 316, стр. 65), определя в частност правилата за прилагане на Регламент № 73/2009, що се отнася до кръстосаното спазване, модулацията и интегрираната система за администриране и контрол по предвидените в този регламент схеми за директно подпомагане на земеделските производители.

15 Член 58 от Регламент № 1122/2009 предвижда намаления и изключения, които да се прилагат в случаите на свръхдеклариране в заявленията за подпомагане по схемите за плащане „на площ“, които, както личи от член 2, параграф 12 от този регламент, включват и схемата за единно плащане на площ по дял V от Регламент № 73/2009.

Българското право

16 Съгласно член 1, точки 1 и 6 от Закона за подпомагане на земеделските производители (ДВ бр. 58 от 22 май 1998 г.) в приложимата му за спора редакция, този закон урежда в частност „държавното подпомагане на земеделските производители за производството на [...] земеделска продукция [...] и изпълнението на мерките,

включени в Националния план за развитие на земеделието и селските райони“, както и „прилагането на схемата за единно плащане на площ в съответствие с общата селскостопанска политика на Европейския съюз“.

17 Съгласно член 32, алинея 1 от същия закон заявленията за подпомагане се подават до териториалните структури на Разплащателната агенция.

18 Член 1 от Наредба № 5/2009 г. за условията и реда за подаване на заявления по схеми и мерки за подпомагане на площ в приложимата ѝ за спора редакция гласи:

„С тази наредба се уреждат условията и редът за подаване на заявления за подпомагане по следните схеми и мерки на общата селскостопанска политика (ОСП):

1. схемата за единно плащане на площ (СЕПП);
2. схемата за национални доплащания на площ (НДП);

[...]“.

19 Съгласно член 128 от Административнопроцесуалния кодекс (наричан по-нататък „АПК“) на административните съдилища са подведомствени всички дела по искания за издаване, изменение, отмяна или обявяване на нищожност на административни актове.

20 Съгласно член 133, алинея 1 АПК:

„Делата се разглеждат от административния съд, в района на който е седалището на органа, издал оспорения административен акт [...]“.

21 Член 135, алинея 3 АПК предвижда, че споровете за подсъдност между административни съдилища се решават от Върховния административен съд.

22 Член 1 от Закона за собствеността и ползуването на земеделските земи (ДВ бр. 17 от 1 март 2001 г.) в приложимата му за спора редакция (наричан по-нататък „ЗСПЗЗ“) гласи, че този закон урежда собствеността и ползуването на земеделските земи.

23 В § 19 от преходните и заключителни разпоредби на Закона за изменение и допълнение на АПК (наричани по-нататък „ПЗР на ЗИДАПК“) се предвижда:

„(1) Индивидуалните административни актове по [ЗСПЗЗ] и правилника за прилагането му и отказите за издаването им, с изключение на тези, издадени от министъра на земеделието и храните, могат да се обжалват пред районния съд по местонахождение на имота по реда на [АПК]. [...]“

[...]“.

Спорът в главното производство и преюдициалните въпроси

24 „Агроконсултинг“ е със седалище гр. Бургас (България) и е регистриран като земеделски производител. На 11 май 2010 г. той подава заявление за подпомагане по схемата за единно плащане на площ, от една страна, и по схемата на националните

доплащания за хектар земеделска земя, от друга, като в частност декларира, че отглежда различни сортове зърнени, зеленчукови и овощни култури. Земеделските земи се намират в землището на с. Мерданя, област Велико Търново (България), на около 250 километра от София.

25 С писмо от 2 октомври 2011 г. изпълнителният директор на фонда отхвърля заявлението на „Агроконсултинг“, по съображение че декларираните от него площи не отговарят на изискванията на Регламент № 1122/2009.

26 „Агроконсултинг“ обжалва този акт пред Административен съд Бургас, като сочи незаконосъобразност на изводите на изпълнителния директор на фонда, че част от заявените блокове попадат извън обхвата на избираемите за подпомагане физически блокове. С доводите си по този въпрос „Агроконсултинг“ по същество твърди, че решението на изпълнителния директор на фонда е издадено в нарушение на българското законодателство, прието с цел транспониране във вътрешното право на правото на Съюза в областта на общата селскостопанска политика. Наред с това „Агроконсултинг“ се позовава и на неправилно приложение на член 58 от Регламент № 1122/2009.

27 В акта за преюдициално запитване се пояснява, че „Агроконсултинг“ също така поддържа, че делото следва да бъде разгледано от Административен съд Бургас, тъй като заявлението е подадено пред общинска служба „Земеделие“ — Бургас. Според „Агроконсултинг“ спазването на принципа за бързина в процеса налага делото да се разгледа от Административен съд Бургас. Във връзка с това „Агроконсултинг“ поддържа и че бавното правосъдие противоречи на целите на общата селскостопанска политика.

28 С определение от 16 ноември 2011 г. Административен съд Бургас прекратява образуването пред него производство по жалбата и повдига спор за подсъдност, като изпраща делото за произнасяне на запитващата юрисдикция. В мотивите на определението е прието, че съгласно член 133, алинея 1 АПК спорът трябва да бъде разгледан от административния съд, в района на който се намира седалището на изпълнителния директор на фонда, тоест от Административен съд София-град.

29 Самата запитваща юрисдикция намира, че делото не ѝ е подсъдно и следва да изпрати спора за подсъдност за разрешаване от Върховния административен съд съобразно член 135, алинея 3 АПК. Преди това обаче тя счита за уместно да отправи до Съда преюдициално запитване „за тълкуването и обхвата на принципите на процесуална автономия на националните съдилища, ефективност и еквивалентност, изведени в практиката на Съда, при прилагането на национални процесуални разпоредби като тази на чл. 133 АПК“.

30 Всъщност според запитващата юрисдикция в България е установена административна практика актовете на Разплащателна агенция във връзка с общата селскостопанска политика да се издават от изпълнителния директор на фонда, който се намира в София, независимо в коя териториална структура е подадено заявлението за подпомагане и къде се намират земеделските парцели, заявени за подпомагане. Разпоредбата на член 133, алинея 1 АПК задължава Административен съд София-град да разглежда всички жалби срещу актове на изпълнителния директор на фонда. По този начин всички спорове относно подпомагане на земеделските производители по схемите

и мерките, предвидени в общата селскостопанска политика, се оказват съсредоточени пред запитващата юрисдикция.

31 Запитващата юрисдикция намира, че производството пред нея е затруднено поради отдалечеността на земеделските парцели, за които се отнася актът на изпълнителния директор на фонда от 2 октомври 2011 г. Според нея събирането на доказателства, изготвянето на експертизи и огледи на имоти, които често се намират на стотици километри от гр. София, може да бъде значително забавено и оскъпено, което е в разрез с правото на ефективна правна защита на земеделските производители, които запитващата юрисдикция определя като „уязвима обществена група“.

32 Административен съд София-град се опасява, че принципът на еквивалентност не допуска национална процесуалноправна норма да обвързва подсъдността по административни спорове относно материални права, породени от правото на Съюза, единствено със седалището на административния орган, издал оспорения акт. В това отношение запитващата юрисдикция отбелязва, че за разлика от специалната норма за местната подсъдност по § 19 от ПЗР на ЗИДАПК, която се прилага за административните актове по ЗСПЗЗ, закрепената в член 133, алинея 1 АПК обща норма за определяне на местната подсъдност не отчита местонахождението на съответните земеделски земи.

33 При тези обстоятелства Административен съд София-град решава да спре производството и да постави на Съда следните преюдициални въпроси:

„1) Следва ли принципът на ефективност, изведен в практиката на ЕС, и принципът на ефективна съдебна защита, залегнал в чл. 47 от Хартата на основните права на Европейския съюз, да се тълкуват в смисъл, че не допускат национална процесуалноправна норма, като тази на чл. 133, ал. 1 АПК, обуславяща подсъдност на административноправни спорове по прилагането на Общата селскостопанска политика на ЕС само със седалището на административния орган, издал оспорения акт, като се има предвид, че нормата не отчита местонахождението на недвижимите имоти и адреса на оспорващия[?]

2) Следва ли принципът на еквивалентност, изведен в практиката на Съда на ЕС, да се тълкува в смисъл, че не допуска национална процесуалноправна норма като тази на чл. 133, ал. 1 АПК, обуславяща подсъдност на административноправни спорове по прилагането на Общата селскостопанска политика на ЕС само със седалището на административния орган, издал оспорения административен акт, като се има предвид нормата на § 19 ПЗР ЗИДАПК (отнасяща се до подсъдността по вътрешни административноправни спорове по повод земеделски земи)[?]“.

По преюдициалните въпроси

34 С въпросите си, които следва да се разгледат заедно, запитващата юрисдикция иска по същество да се установи дали правото на Съюза, и конкретно принципите на равностойност и ефективност, както и член 47 от Хартата, трябва да се тълкува в смисъл, че не допуска национална норма относно подсъдността като закрепената в член 133, алинея 1 АПК, като последица от която всички спорове във връзка с решенията на националния орган, компетентен за изплащането на селскостопанските

помощи по линия на Общата селскостопанска политика, са подсъдни на един-единствен съд.

35 Съгласно постоянната практика на Съда, когато съответната материя не е уредена в правото на Съюза, принципът на процесуалната автономия на държавите членки предполага във вътрешния правен ред на всяка държава членка да се посочат компетентните юрисдикции и да се определят процесуалните правила за съдебните производства, предназначени да гарантират защитата на правата, които правните субекти черпят от правото на Съюза, като все пак държавите членки носят отговорността за осигуряването на ефективна защита на тези права във всеки отделен случай (вж. в този смисъл Решение от 30 септември 2003 г. по дело Köbler, C-224/01, Recueil, стр. I-10239, точка 47, Решение от 15 април 2008 г. по дело Impact, C-268/06, Сборник, стр. I-2483, точки 44 и 45, Решение от 16 юли 2009 г. по дело Mono Car Styling, C-12/08, Сборник, стр. I-6653, точка 48, както и Решение от 18 март 2010 г. по дело Alassini и др., C-317/08—C-320/08, Сборник, стр. I-2213, точка 47).

36 В това отношение съгласно принципа за лоялно сътрудничество, понастоящем закрепен в член 4, параграф 3 ДЕС, процесуалните правила за съдебните производства, предназначени да гарантират защитата на правата, които правните субекти черпят от правото на Съюза, не трябва да бъдат по-неблагоприятни от тези, които уреждат аналогични вътрешноправни производства (принцип на равностойност) и не трябва да правят практически невъзможно или прекомерно трудно упражняването на правата, предоставени от правния ред на Съюза (принцип на ефективност) (в този смисъл вж. по-специално Решение от 16 декември 1976 г. по дело Rewe-Zentralfinanz и Rewe-Zentral, 33/76, Recueil, стр. 1989, точка 5, Решение от 14 декември 1995 г. по дело Peterbroeck, C-312/93, Recueil, стр. I-4599, точка 12, както и Решение от 15 януари 2013 г. по дело Križan и др., C-416/10, все още непубликувано в Сборника, точка 85).

37 Както следва от практиката на Съда, изискванията, произтичащи от принципите на равностойност и ефективност, важат както при определянето на юрисдикциите, компетентни да се произнасят по основания на правото на Съюза искове и жалби, така и при определянето на процесуалните правила за производствата по такива искове и жалби (вж. Решение по дело Impact, посочено по-горе, точка 47 и Решение по дело Alassini и др., посочено по-горе, точка 49).

38 Когато се преценява дали са спазени посочените изисквания, трябва да се държи сметка за мястото на съответните правила в цялото производство, за развитието на това производство и за особеностите на тези правила пред различните национални инстанции (вж. в този смисъл Решение по дело Peterbroeck, посочено по-горе, точка 14, Решение от 1 декември 1998 г. по дело Levez, C-326/96, Recueil, стр. I-7835, точка 44 и Решение от 29 октомври 2009 г. по дело Pontin, C-63/08, Сборник, стр. I-10467, точки 46 и 47, както и цитираната съдебна практика).

39 Що се отнася, най-напред, до принципа на равностойност, в практиката на Съда се приема, че спазването му предполага разглежданата национална норма да се прилага еднакво за исковете и жалбите, основани на правата, които правните субекти черпят от правото на Съюза, и за исковете и жалбите със сходен предмет и сходно основание, с които правните субекти се бранят при нарушение на вътрешното право. Националният съд, който познава пряко приложимите процесуални правила, е компетентен да прецени сходството между съответните искове или жалби от гледна точка на предмета,

основанието и главните им характеристики (вж. в този смисъл Решение по дело Pontin, посочено по-горе, точка 45 и цитираната съдебна практика, както и Решение от 19 юли 2012 г. по дело Littlewoods Retail и др., C-591/10, все още непубликувано в Сборника, точка 31).

40 За да илюстрира опасенията си, що се отнася до принципа на равностойност, в акта за преюдициално запитване Административен съд София-град съпоставя споровете относно прилагането на общата селскостопанска политика на Съюза и споровете по прилагането на вътрешното българско право относно възстановяването на правото на собственост и ползването на земеделски земи. Всъщност съгласно § 19 от ПЗР на ЗИДАПК втората категория спорове се разглеждат от районния съд по местонахождението на имота.

41 Видно от акта за преюдициално запитване обаче, член 133, алинея 1 АПК съдържа национална норма относно подсъдността, която се прилага общо за жалбите срещу административни актове, включително срещу административните актове във връзка с директните плащания за земеделските производители по установената с Регламент № 73/2009 схема за единно плащане на площ. За сметка на това § 19 от ПЗР на ЗИДАПК се отнася единствено до жалбите срещу някои актове по ЗСПЗЗ и правилника за прилагането му. От представената на Съда преписка по делото личи, че административните актове, издавани на основание на ЗСПЗЗ, са тясно свързани с вещни права върху недвижими имоти и включват в частност актовете относно възстановяването на правото на собственост или ползването на земеделски земи, относно обезщетяването на собствениците и относно поддържането на картата на възстановената собственост на земеделските земи.

42 При това положение предвид цитираната в точки 38 и 39 от настоящото решение съдебна практика изглежда — освен ако не се установи друго в резултат от проверката, която при евентуална необходимост запитващата юрисдикция е компетентна да направи, — че норми относно подсъдността като предвидените в член 133, алинея 1 АПК и съответно в § 19 от ПЗР на ЗИДАПК не са сравними за целите на прилагането на принципа на равностойност.

43 Обратно, за целите на прилагането на цитираната в точка 36 от настоящото решение съдебна практика предвидените способности за защита на правата, произтичащи от евентуално установените във вътрешното право схеми за подпомагане на земеделските производители, може да се смятат за сходни със способите за защита на правата, които правните субекти черпят от правото на Съюза.

44 По този въпрос следва да се напомни, че макар съгласно член 132 от Регламент № 73/2009 отпускането на допълнителни национални директни плащания да зависи от разрешението на Комисията и да е ограничено от предвидените в посочения член условия, сам по себе си този факт не е пречка за целите на прилагането на принципа на равностойност да се приеме, че националните схеми за допълнителни директни плащания са част от вътрешния правен ред на съответната държава членка.

45 В това отношение от преписката, с която разполага Съдът по настоящото дело, личи, че в рамката по член 132 от Регламент № 73/2009 Република България е използвала възможността да добави допълнителни национални директни плащания към предвидените в този регламент директни плащания.

46 По този въпрос в съдебното заседание пред Съда изпълнителният директор на фонда и българското правителство отбелязаха, че местната подсъдност за споровете във връзка с посочените национални плащания също се определя по общата норма на член 133, алинея 1 АПК.

47 Ако проверката, която запитващата юрисдикция е компетентна да направи по въпроса, покаже, че това твърдение е вярно, не би могло да се приеме, че е налице нарушение на принципа на равностойност предвид процесуалните правила за производствата по спорове във връзка с допълнителните национални директни плащания.

48 Що се отнася, по-нататък, до принципа на ефективност, следва да се напомни, че за целите на анализа, изискван от цитираната в точка 38 от настоящото решение съдебна практика, въпросът дали дадена национална процесуална разпоредба прави практически невъзможно или прекомерно трудно упражняването на правата, предоставени на частноправните субекти от правния ред на Съюза, трябва да се преценява, като при необходимост се вземат под внимание принципите, които стоят в основата на съответната национална съдебна система, като гарантирането на правото на защита, принципа на правната сигурност и ефективното развитие на производството (в този смисъл вж. по-специално Решение по дело *Peterbroeck*, посочено по-горе, точка 14 и Решение по дело *Pontin*, посочено по-горе, точка 47).

49 По делото в главното производство е уместно запитващата юрисдикция да вземе предвид следните съображения във връзка с опасенията си, описани в точки 30 и 31 от настоящото решение.

50 Първо, важно е да се прецени дали всеки земеделски производител, който иска да обжалва отнасящ се до него административен акт на изпълнителния директор на фонда, трябва да участва лично в съдебния процес. В това отношение от изложените пред Съда становища личи, че правните субекти в положението на „Агроконсултинг“ не са длъжни да се явяват лично, а може да се представляват от адвокат, съпруг, възходящ или низходящ от първа степен, юрисконсулт или служител с юридическо образование. Българското правителство добавя, че на лицата, които не разполагат с достатъчно средства, за да платят за адвокатски услуги, се предоставя правна помощ. Освен това според посоченото правителство разноските по делото, включително адвокатското възнаграждение, се присъждат на страната, в чиято полза е отсъдено, ако са били претендирани. Разноските по делото се присъждат на жалбоподателя и ако делото бъде прекратено поради оттеглянето на обжалвания административен акт. Освен това според изпълнителния директор на фонда в производствата по обжалване на издадените от него актове със самото твърдение на жалбоподателя, че обжалваният акт е незаконосъобразен, върху администрацията пада тежестта да докаже, че актът е законосъобразен. Доколкото може да е необходимо да се проверят тези твърдения, това е от компетентността на запитващата юрисдикция, която — за разлика от Съда в производството по член 267 ДФЕС — има правомощието да тълкува българското право.

51 Второ, видно от предоставената на Съда преписка по делото, в производствата по жалби от земеделски производители срещу административни актове на държавен фонд „Земеделие“ като основен доказателствен способ се използва експертизата. В това

отношение задачата на определеното от съда вещо лице е да се запознае с относимите доказателства, след което да даде заключение по поставените му въпроси.

52 Когато обаче се обжалват актове за намаляване на помощите или откази за отпускане на помощи по схемата за единно плащане на площ, отдалечеността на земеделските парцели от компетентния национален съд не изглежда да затруднява производството.

53 Всъщност, от една страна, когато целта на подадената жалба, подобно на жалбата в главното производство, е да се оспори констатацията, че част от заявените блокове попадат извън обхвата на избираемите за подпомагане физически блокове, в частност от член 16, параграф 1 и членове 17 и 18 от Регламент № 73/2009 следва, че в общия случай, ако не и винаги, ще е необходима справка с ортофотоизображенията и данните в интегрираната система за администриране и контрол, предвидена в член 14 от този регламент.

54 От друга страна, ако евентуално въпросът е да се провери как са били използвани определени земеделски парцели през годината, за която се отнася заявлението, член 17 и член 20, параграф 2 от Регламент № 73/2009 предвиждат, че държавите членки могат да използват техники за дистанционно наблюдение и Глобалната навигационна спътникова система като средство за извършване на проверките на място. Освен това, както следва в частност от членове 19, 29 и 122 от този регламент, съдебното производство по евентуален спор във връзка с отказ за отпускане на помощи или с намаляване на помощите по схемата за единно плащане на площ обикновено би се провело чак след като измине годината, за която се отнася съответното заявление за подпомагане. При това положение инспекцията на земеделските парцели чрез посещение на място в повечето случаи няма да е от особена полза, за да се прецени как точно са били използвани тези парцели през предходната година. Затова член 16, параграф 1 от посочения регламент в частност предвижда, че базата данни в интегрираната система за администриране и контрол трябва да позволява да се правят преки и незабавни справки по отношение на данните от предходните четири години.

55 Трето, както изпълнителният директор на фонда, така и българското правителство посочиха пред Съда, че според тях Административен съд София-град обикновено се произнася по жалбите срещу актовете на изпълнителния директор на фонда в областта на общата селскостопанска политика в рамките на шест до осем месеца. По принцип подобна средна продължителност на производството — като запитващата юрисдикция е компетентна да установи дали наистина е такава — не се явява прекомерна в контекста на схемата за единно плащане на площ.

56 Четвърто, във връзка с последното не е изключено съсредоточаването на споровете да позволява на запитващата юрисдикция да се произнася по въпроси във връзка със селскостопанските помощи, като същевременно придобива все по-голям опит в тази област и така намалява средната продължителност на делата. Освен това, както подчерта конкретно германското правителство, един централизиран съд, специализиран в областта на селскостопанските помощи, би могъл да осигури еднообразна практика на цялата територия на страната, което би допринесло за правната сигурност.

57 Наистина съгласно принципа на процесуалната автономия Република България винаги може, при условие че спазва принципите на равностойност и ефективност, да въведе норма за определяне на подсъдността, която да е различна от нормата на член 133, алинея 1 АПК. Това обаче не означава, че тази разпоредба е в разрез с принципа на ефективност само защото като последица от нея жалбите срещу административни актове се разглеждат от административния съд, в района на който се намира седалището на органа, издал акта.

58 Предвид изложеното по-горе явно има съображения, свързани по-конкретно с ефективното развитие на процеса, които дават основание да се приеме, че не е в противоречие с принципа на ефективност да се прилага национална норма за определяне на подсъдността като закрепената в член 133, алинея 1 АПК, като последица от която споровете във връзка с решенията на националния орган, компетентен за изплащането на селскостопанските помощи по линия на общата селскостопанска политика, се съсредоточават в един-единствен съд. Дали обаче това важи за спора в главното производство е компетентна да установи запитващата юрисдикция, която — за разлика от Съда в производството по член 267 ДФЕС — има правомощието да прецени фактите по делото и да тълкува българското право.

59 Що се отнася, накрая, до член 47 от Хартата, съгласно практиката на Съда тази разпоредба препотвърждава принципа на ефективната съдебна защита — общ принцип на правото на Съюза, който произтича от общите конституционни традиции на държавите членки и е закрепен в членове 6 и 13 от Европейската конвенция за защита на правата на човека и основните свободи, подписана в Рим на 4 ноември 1950 г. (в този смисъл вж. по-специално Решение от 15 май 1986 г. по дело Johnston, 222/84, Recueil, стр. 1651, точка 18, Решение от 13 март 2007 г. по дело Unibet, C-432/05, Сборник, стр. I-2271, точка 37, както и Решение от 28 февруари 2013 г. по дело Arango Jaramillo и др./ЕИБ, C-334/12 RX-II, все още непубликувано в Сборника, точка 40).

60 В това отношение в случая е достатъчно да се посочи, че в частност предвид съображенията, изложени в точки 50—58 от настоящото решение, и в светлината на данните, с които разполага Съдът по настоящото дело, правните субекти в положението на „Агроконсултинг“ не изглеждат лишени от ефективни средства за съдебна защита на правата, които черпят от правото на Съюза.

61 Предвид всичко изложено по-горе на поставените въпроси следва да се отговори, че правото на Съюза, и конкретно принципите на равностойност и ефективност, както и член 47 от Хартата, допуска национална норма относно подсъдността като закрепената в член 133, алинея 1 АПК, като последица от която всички спорове във връзка с решенията на националния орган, компетентен за изплащането на селскостопанските помощи по линия на общата селскостопанска политика на Съюза, са подсъдни на един-единствен съд, при условие че способите, предназначени да гарантират защитата на правата, които правните субекти черпят от правото на Съюза, не се упражняват при по-неблагоприятни условия в сравнение с предвидените за способите за защита на правата, произтичащи от евентуално установените във вътрешното право схеми за подпомагане на земеделските производители, и при условие че тази норма относно подсъдността не създава на правните субекти процесуални неудобства от гледна точка в частност на продължителността на производството, които да правят прекомерно трудно упражняването на правата, произтичащи от правото на Съюза, което запитващата юрисдикция е компетентна да провери.

По съдебните разноси

62 С оглед на обстоятелството, че за страните по главното производство настоящото дело представлява отклонение от обичайния ход на производството пред запитващата юрисдикция, последната следва да се произнесе по съдебните разноси. Разходите, направени за представяне на становища пред Съда, различни от тези на посочените страни, не подлежат на възстановяване.

По изложените съображения Съдът (трети състав) реши:

Правото на Съюза, и конкретно принципите на равностойност и ефективност, както и член 47 от Хартата на основните права на Европейския съюз, допуска национална норма относно подсъдността като закрепена в член 133, алинея 1 от Административнопроцесуалния кодекс, като последица от която всички спорове във връзка с решенията на националния орган, компетентен за изплащането на селскостопанските помощи по линия на общата селскостопанска политика на Европейския съюз, са подсъдни на един-единствен съд, при условие че способите, предназначени да гарантират защитата на правата, които правните субекти черпят от правото на Съюза, не се упражняват при по-неблагоприятни условия в сравнение с предвидените за способите за защита на правата, произтичащи от евентуално установените във вътрешното право схеми за подпомагане на земеделските производители, и при условие че тази норма относно подсъдността не създава на правните субекти процесуални неудобства от гледна точка в частност на продължителността на производството, които да правят прекомерно трудно упражняването на правата, произтичащи от правото на Съюза, което запитващата юрисдикция е компетентна да провери.

Подписи